

ภูมิอากาศจังหวัดปราจีนบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกของประเทศไทยตั้งอยู่บนแม่น้ำปราจีนบุรี ประมาณละติจูดที่ $14^{\circ} 03'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 22'$ ตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟประมาณ 122 กิโลเมตร ตามเส้นทางรถยนต์ผ่านจังหวัดนครนายกประมาณ 130 กิโลเมตร หรือเส้นทางรถยนต์ผ่านจังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 138 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 4,762 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับบริเวณต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดนครนายก

ภูมิประเทศทั่วไป

จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ทั่วไปทางตอนเหนือของจังหวัดมีเทือกเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ทางด้านตะวันออกเป็นที่เนินสูง ส่วนพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ บริเวณที่ราบซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกได้แก่ที่ราบบริเวณลุ่มแม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งเกิดจากแควพญานาคและแควพระปรงมาบรรจบกันไหลผ่านอำเภอกบินทร์บุรี ศรีมหาโพธิ์ ประจันตคาม เมืองปราจีนบุรี และอำเภอบ้านสร้าง ไปรวมกับแม่น้ำนครนายก เป็นแม่น้ำบางปะกงไหลออกสู่อ่าวไทย

ลักษณะอากาศทั่วไป

จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมที่พัดปกคลุมประเทศไทย 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งลมนี้เป็นลมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว อิทธิพลของลมนี้จะทำให้จังหวัดปราจีนบุรีประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝน ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งทำให้มีฝนและอากาศชุ่มชื้น

ฤดูกาล

พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย สามารถแบ่งฤดูกาลของจังหวัดปราจีนบุรีได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามช่วงฤดูหนาวของจังหวัดปราจีนบุรี อาจช้ากว่าบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มมีอากาศหนาวประมาณกลางเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป

ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลงคือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์และสิ้นสุดประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้จะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัดที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำที่พัดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพัดผ่านประเทศไทยตอนบน ทำให้มีฝนตกชุกขึ้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป

อุณหภูมิ

เนื่องจากจังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน จึงมีอากาศร้อนมากกว่าจังหวัดที่อยู่ตามชายฝั่ง และในฤดูหนาวก็มีอากาศหนาวกว่า โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 28.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.2 องศาเซลเซียส สำหรับอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยคือ 24.2 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดที่วัดได้ 42.9 องศาเซลเซียส ที่อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2533 และอุณหภูมิต่ำที่สุดที่เคยตรวจวัดได้ 8.5 องศาเซลเซียส ที่อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2518

ฝน

จังหวัดปราจีนบุรีมีปริมาณฝนรวมตลอดปีอยู่ในช่วง 1,600 – 1,800 มิลลิเมตร เว้นแต่บริเวณอำเภอศรีมโหสถ ที่มีปริมาณฝนรวมตลอดปีน้อยกว่า 1,400 มิลลิเมตร สำหรับฝนที่ตกในจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่เป็นฝนที่เกิดในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมและกันยายนที่มีปริมาณฝนมากที่สุดในรอบปี โดยตลอดทั้งปีมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยประมาณ 130 - 140 วัน นอกจากนี้ในบางปีอาจมีพายุดีเปรสชันเคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดปราจีนบุรีหรือจังหวัดใกล้เคียงทำให้ปริมาณและการกระจายของฝนเพิ่มขึ้น ปริมาณฝนสูงที่สุดใน 24 ชั่วโมงที่เคยตรวจวัดได้คือ 194.9 มิลลิเมตร ที่สถานีอุตุนิยมวิทยาปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2543

พายุหมุนเขตร้อน

พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตก โดยเคลื่อนตัวผ่านประเทศเวียดนาม กัมพูชา หรือลาว ก่อนเข้าสู่ประเทศไทยบริเวณจังหวัดสระแก้วและเคลื่อนเข้าสู่จังหวัดปราจีนบุรี หรือพายุบางลูกเคลื่อนผ่านประเทศเวียดนามและลาวเข้าสู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและผ่านเข้ามาบริเวณจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งผลให้พายุอ่อนกำลังลงเป็นพายุดีเปรสชัน ส่งผลให้มีฝนตกหนักและน้ำท่วมฉับพลันได้ในบางพื้นที่ ซึ่งช่วงเวลาที่พายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนตัวผ่านจังหวัดปราจีนบุรีเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน โดยเฉพาะเดือนกันยายนและตุลาคมเป็นช่วงที่พายุมีโอกาสเคลื่อนผ่านมากที่สุด

จากสถิติในคาบ 72 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2494-2565 พบว่ามีพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านจังหวัดปราจีนบุรีทั้งหมด 9 ลูก โดยมีกำลังแรงเป็นพายุดีเปรสชันทั้งหมด โดยเคลื่อนเข้ามาในเดือนกันยายน 3 ลูก (2502, 2515, 2528) เดือนตุลาคม 5 ลูก (2503, 2510, 2517, 2531, 2533) และเดือนพฤศจิกายน 1 ลูก (2510)

ที่ตั้งของสถานีอุตุนิยมวิทยาในจังหวัดปราจีนบุรี

สภาวะอากาศที่จัดทำขึ้นนี้มาจากผลการตรวจอากาศของสถานีอุตุนิยมวิทยาปราจีนบุรี (ละติจูด $14^{\circ} 03'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 22'$ ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 4 เมตร) และสถานีอุตุนิยมวิทยาภินทรบุรี (ละติจูด $13^{\circ} 59'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 42'$ ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 10 เมตร) ซึ่งได้ทำการตรวจสอบสารประกอบอุตุนิยมวิทยาต่าง ๆ วันละ 8 เวลา คือ เวลา 01.00, 04.00, 07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 และ 22.00 น. แล้วส่งรายงานผลการตรวจไปยังกรมอุตุนิยมวิทยาเพื่อรวบรวมและจัดทำข้อมูลสถิติภูมิอากาศ ซึ่งสามารถติดต่อขอข้อมูลได้โดยตรงกับสถานีฯ ตามที่อยู่ดังต่อไปนี้

สถานีอุตุนิยมวิทยาปราจีนบุรี ตั้งอยู่เลขที่ 81 ถ.ปราจีนอนุสรณ์ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี
25000 โทร. (037) 211064

สถานีอากาศกบินทร์บุรี ตั้งอยู่เลขที่ 77 ถ.สุวรรณศร ต.กบินทร์ อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25110
โทร. (037) 281115

หมายเหตุ - สถิติภูมิอากาศที่เป็นค่าเฉลี่ยใช้ข้อมูล คาบ 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 – 2563
- สถิติภูมิอากาศที่มีค่าเป็นที่สุดใช้ข้อมูล ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 – 2565

ศูนย์ภูมิอากาศ กองพัฒนาอุตุนิยมวิทยา
กรมอุตุนิยมวิทยา
มกราคม 2566